



บทที่ ๒

ระเบียบวิธีวิจัยและข้อมูลพื้นฐานของประชากร

ในการศึกษาเรื่อง "การเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติการวางแผนครอบครัวของสตรีไทยพุทธ และสตรีไทยมุสลิม ในเขตอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา" ได้อาศัยข้อมูลจากโครงการประเมินผลโครงการ "สงขลา" ในส่วนของการประเมินผลสถานะอนามัยครอบครัว ซึ่งเป็นโครงการร่วมระหว่างคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และกองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ทำการสำรวจเมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๒๓

การสุ่มตัวอย่าง อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ๑๓ ตำบล ๑๒๓ หมู่บ้าน ประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอนี้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ ๗๕ % เพื่อประโยชน์ของการศึกษาเปรียบเทียบประชากรที่นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลามจึงได้มีวิธีการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

ขั้นแรกเป็นการสุ่มตัวอย่างหมู่บ้าน มีวิธีดำเนินการดังนี้

ก) แบ่งหมู่บ้าน ๑๒๓ หมู่บ้าน ออกเป็น ๓ กลุ่ม (Strata) คือ

- หมู่บ้านที่ประชากรนับถือศาสนาพุทธ
- หมู่บ้านที่ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม
- หมู่บ้านที่ประชากรนับถือศาสนาพุทธและอิสลาม

ข) ตัดหมู่บ้านที่ประชากรนับถือศาสนาพุทธและอิสลามออกไปจาก กรอบตัวอย่าง (Sampling frame) ๑๘ หมู่บ้าน จะเหลือหมู่บ้านที่ประชากรนับถือศาสนาพุทธ ๕๓ หมู่บ้าน และหมู่บ้านที่ประชากรนับถือศาสนาอิสลาม ๕๒ หมู่บ้าน

ค) ใช้ Systemetic random sampling เลือกหมู่บ้านโดยใช้ sampling fraction = 4 ภายในแต่ละกลุ่ม (Stratum) และแต่ละหมู่บ้าน โดยสุ่ม ๑ จาก ๔ เริ่มจาก Random Strat จะเลือกหมู่บ้านได้กลุ่มละ ๑๓ หมู่บ้าน รวมทั้งหมด ๒๖ หมู่บ้าน

ขั้นที่สอง เป็นการสุ่มตัวอย่างหลังคาเรือน

เมื่อได้จำนวนหมู่บ้านที่ตกเป็นตัวอย่าง ๒๖ หมู่บ้านแล้ว ก็ใช้วิธี Systematic Random Sampling ในการเลือกจำนวนหลังคาเรือนเข้ามาเป็นตัวอย่าง โดยคิดเป็นสัดส่วนกับจำนวนหลังคาเรือนทั้งหมดในแต่ละหมู่บ้าน ประมาณ ๔๐ - ๕๐ % ของหลังคาเรือน จะได้ตัวอย่างทั้งหมด ๑๐๓๕ หลังคาเรือน

ตาราง หมู่บ้าน จำนวนหลังคาเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง

ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวน หลังคา เรือนทั้ง หมด	จำนวน หลังคา เรือนที่ ตกเป็น ตัวอย่าง	ศาสนา
นาทับ	ท่าคลอง	๔	๙๖	๕๐	อิสลาม
นาหว้า	เกาะทากใต้	๓	๑๕๕	๖๐	อิสลาม
	ประจำใต้	๖	๑๘๐	๗๒	พุทธ
คลองเปียงะ	บ้านคอนมิด	๒	๑๔๓	๖๐	พุทธ
	คอนหัวช้าง	๖	๔๙	๒๕	อิสลาม
	บ้านไทรชิง	๗	๙๒	๔๐	พุทธ
คู	บ้านคู	๕	๔๕	๒๐	อิสลาม
	บ้านโหนด	๗	๓๖	๑๕	พุทธ
สะพานไม้แก่น	บ้านทุ่ง	๓	๙๑	๔๑	พุทธ
สะกอบ	บ้านสะกอบ	๑	๑๘๕	๙๙	อิสลาม
	บ้านโคกศักดิ์	๖	๓๗	๒๐	อิสลาม
ท่าหมอไทร	บ้านช้างคลอด	๔	๑๙๕	๘๕	พุทธ
บ้านนา	บ้านนาดิน	๗	๑๐๕	๖๐	อิสลาม
	บ้านดิน	๑๑	๑๑๙	๕๓	อิสลาม
	บ้านโคกน้ำ	๑๕	๖๐	๓๐	อิสลาม

ตำบล	หมู่บ้าน	หมู่ที่	จำนวน หลังคา เรือนทั้ง หมด	จำนวน หลังคา เรือนที่ ตกเป็น ตัวอย่าง	ศาสนา
แค	บ้านพะเยียด	๔	๕๔	๓๐	อิสลาม
	บ้านขุนายสังข์	๖	๘๓	๓๕	พุทธ
ป่าชิง	บ้านไร่	๕	๕๗	๒๕	พุทธ
	บ้านหัวดินเหนือ	๘	๓๔	๑๖	อิสลาม
น้ำขาว	ออกวัด	๓	๕๒	๒๐	พุทธ
	คลองแงะ	๗	๕๓	๒๔	พุทธ
	หัวควน	๑๑	๔๔	๒๑	พุทธ
ขุนตัดหวาย	บ้านชะโอน	๔	๔๖	๒๐	อิสลาม
จะโหม่ง	ขุนทองปลัดปริง	๓	๑๐๔	๔๔	พุทธ
	ปลายเหมือง	๗	๑๐๒	๔๕	พุทธ
	เขาพระจันทร์	๑๐	๕๐	๒๕	อิสลาม

รวมทั้งสิ้น ๑๓ ตำบล ๒๖ หมู่บ้าน ๑๐๓๕ หลังคาเรือน

ขั้นที่สาม เป็นการเลือกประชากรที่จะศึกษา

ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง คือสตรีไทยที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ อายุ ๑๕ - ๔๔ ปี ที่สมรสแล้วและกำลังอยู่กับสามี หลังคาเรือนละ ๑ คน ถ้าใน ๑ หลังคาเรือนมีตัวอย่าง ดังกล่าวมากกว่า ๑ คน ให้เลือกคนที่เป็นคู่สมรสที่เป็นผู้นำทางด้านเศรษฐกิจ ได้ประชากร ที่ตกเป็นตัวอย่าง ๑๐๓๕ คน โดยแบ่งเป็นสตรีไทยพุทธ ๕๑๔ คน สตรีไทยมุสลิม ๕๒๑ คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่กำหนดให้เป็นแบบสอบถาม กระจายในเรื่อง ความรู้ ที่สนใจ และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการอนามัยแม่และเด็ก และการวางแผนครอบครัว การเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ทำในระหว่างวันที่ ๙ - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๓ โดย

เจ้าหน้าที่ผดุงครรภ์และเจ้าหน้าที่อนามัย ๑๐ คน ซึ่งได้รับการฝึกอบรมในหน้าที่พนักงานสัมภาระ และอยู่ในความควบคุมของผู้เฝ้าตรวจจากคณะสาธารณสุขศาสตร์และกระทรวงสาธารณสุข ๔ คน

วิธีวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

จากผลงานการวิจัยในเรื่องการวางแผนครอบครัว ส่วนใหญ่มีที่จะศึกษาเกี่ยวกับ ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัวในลักษณะเป็นตัวแปรเดี่ยว ๆ ทีละตัว มิได้นำตัวแปรเหล่านั้นมารวมกัน แต่การศึกษาครั้งนี้ได้นำเอามารวมกัน เป็นตรรกะอันหนึ่งของ การวางแผนครอบครัว โดยจำแนกเป็น ๓ กลุ่ม คือ

๑) กลุ่ม "ทราบ และใช้" หมายถึง สตรีที่มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ทราบว่ามีการป้องกันการตั้งครรภ์หรือวิธีคุมกำเนิดเพื่อเว้นระยะการมีบุตรคนถัดไป และรู้จักวิธี เกี่ยวกับการคุมกำเนิดอย่างน้อย ๑ วิธี และปัจจุบันนี้กำลังใช้วิธีใดวิธีหนึ่งในการป้องกันการตั้ง ครรภ์ วิธีที่ใช้จะเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพสูง หรือวิธีที่มีประสิทธิภาพต่ำก็ได้

๒) กลุ่ม "ทราบ แต่ไม่ใช้" หมายถึง สตรีที่มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว เหมือนกับกลุ่มแรก แต่ไม่ได้ใช้การวางแผนครอบครัว

๓) กลุ่ม "ไม่ทราบ และไม่ใช้" หมายถึง สตรีที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผน ครอบครัวเลยและไม่ได้ใช้การวางแผนครอบครัว

ในการศึกษาครั้งนี้จะได้แยกตัวแปรอิสระ ซึ่งหมายถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความรู้ และการใช้การวางแผนครอบครัว คือปัจจัยทางประชากร ได้แก่ อายุของสตรีและสามี, อายุ แรกสมรส, ระยะเวลาสมรส, จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่, ความต้องการบุตรเพิ่ม และจำนวนบุตร ในอุดมคติ ส่วนปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ โครงสร้างของครอบครัว, การศึกษาของ สตรีและสามี, อาชีพของสตรีและสามี และรายได้ของครอบครัว

การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำการหาความถี่ของตัวแปรแต่ละตัว เพื่อทราบลักษณะ พื้นฐานของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ กับตัวแปรตาม โดยใช้วิธีคำนวณทางสถิติ เช่น อัตราส่วนร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, และทดสอบเชิงสถิติ

ที่เหมาะสม การประมวลผลข้อมูลนี้จะใช้เครื่อง Computer โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
ที่สถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับการนำเสนอข้อมูลจะเสนอในรูปของบทความ
และตารางเพื่อเปรียบเทียบกันระหว่างสตรีไทยและสตรีไทยมุสลิม

สถิติที่ใช้ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

๑) Gamma (γ) เป็นค่าทางสถิติที่ใช้วัดเพื่อดูความสัมพันธ์ของตัวแปรในกรณีที่
ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามเป็นลำดับมาตรา (Ordinal Scale) ค่าของ γ มีตั้งแต่ +1
ถึง -1 ค่าบวกแสดงว่าตัวแปรทั้ง ๒ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน ค่าลบแสดงว่าตัวแปร
ทั้ง ๒ มีความสัมพันธ์ในทิศทางกลับกัน และค่า $= 0.0$ แสดงว่าไม่มีค่าสัมพันธ์กัน ค่าของ γ
ยิ่งสูงแสดงว่ามีความสัมพันธ์กันมากระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ การใช้ Gamma นี้จะ
ใช้วัดดูความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่มีผลต่อความรู้และการใช้การวางแผนครอบครัวของ
สตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม ซึ่งจะได้เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เหมือน ๆ กัน
ระหว่างสตรีทั้ง ๒ กลุ่มนี้ว่ามากน้อยเพียงใด

ข้อจำกัดของการใช้ Gamma ๑) หากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีลักษณะเป็น
เส้น (Linear) เท่านั้น ถ้าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์ในลักษณะรูปโค้งจะไม่สามารถแปลความ
หมายจากค่าของ Gamma ได้ เพราะจะมีค่าใกล้เคียงศูนย์มาก

๒) ไม่สามารถนำมาทดสอบหาัยสำคัญทางสถิติได้
ดังนั้นค่าของความสัมพันธ์ที่ได้จึงบอกไม่ได้ว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

๒) จากข้อจำกัด ๒ ข้างต้น จึงได้ทำการทดสอบทางสถิติ โดยใช้ χ^2 -test
ที่ระดับนัยสำคัญที่ ๐.๐๑ ควบคู่ไปกับการหาค่า Gamma จะแสดงค่าของ χ^2 -test ด้วย
P - value (P) ถ้าค่า $P > 0.01$ แสดงว่าความสัมพันธ์นั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่า
 $P < 0.01$ แสดงว่าความสัมพันธ์นั้นมีนัยสำคัญทางสถิติ

๓) Z - test (Test of Proportion) ใช้ในการทดสอบหาความแตกต่าง
ระหว่างข้อมูล ๒ ชุด ว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ที่ระดับนัยสำคัญที่ ๐.๐๑
การทดสอบนี้จะทดสอบเฉพาะสตรีที่ทราบและใช้การวางแผนครอบครัวของสตรีไทยพุทธ และสตรี

ไทยมุสลิมที่มีลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมเท่า ๆ กัน เช่น สตรีไทยพุทธที่มีระดับการศึกษาเท่า ๆ กับสตรีไทยมุสลิม สตรีไทยมุสลิมจะทราบและใช้การวางแผนครอบครัวน้อยกว่าสตรีไทยพุทธอย่างมีนัยสำคัญ

๔) **Multiple Regression** เป็นการศึกษาทดสอบดูว่า ตัวแปรอิสระตัวใดจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญต่อสตรีที่มีความรู้แล้วจะใช้หรือไม่ใช้การวางแผนครอบครัวของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม เนื่องจากว่าระดับของตัวแปรตามไม่ใช่ Interval scale และมีรายการ ๓ รายการ ถ้านำมาใช้ในการวิเคราะห์โดยใช้ Regression จำเป็นต้องทำให้ตัวแปรตามมีเพียงสองรายการเท่านั้น โดยใช้วิธีวิเคราะห์ที่เรียกว่า Dummy Variables โดยแยกออกเป็น ๒ รายการดังต่อไปนี้ สตรีที่ทราบและใช้การวางแผนครอบครัว มีค่า = ๑ และสตรีที่ทราบแต่ไม่ใช้การวางแผนครอบครัว มีค่า = ๐ (สำหรับสตรีที่ไม่ทราบและไม่ใช้การวางแผนครอบครัวจะไม่นำมาคำนวณ) การใช้ Regression ลักษณะนี้อาจจะมีผลทำให้ค่าของ R^2 ไม่สูงนัก ทั้งนี้ตัวแปรตามมีการผันแปรน้อยอยู่แล้ว (๐ กับ ๑)

ลักษณะพื้นฐานของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง

จากการศึกษาข้อมูลของโครงการประเมินผลโครงการ "สงขลา" เกี่ยวกับสภาวะอนามัยครอบครัว ซึ่งมีสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่สมรสและกำลังอยู่กับสามีที่ตกเป็นตัวอย่าง ๑๐๓๕ ราย โดยเป็นสตรีไทยพุทธ ๕๑๔ ราย สตรีไทยมุสลิม ๕๒๑ ราย ซึ่งมีรายละเอียดของข้อมูลพื้นฐานของประชากรดังนี้

ลักษณะทางด้านประชากร

อายุ จากตารางที่ ๑ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุของสตรีไทยพุทธ และสตรีไทยมุสลิม พบว่า โครงสร้างด้านอายุของสตรีไทยพุทธเป็นประชากรที่มีวัยสูงกว่าสตรีไทยมุสลิม เพราะอายุ โดยเฉลี่ยของสตรีไทยพุทธสูงกว่าสตรีไทยมุสลิม คือ ๓๓.๔ ปี และ ๓๐.๑ ปี โดยที่สตรีไทยพุทธ ที่อยู่ในกลุ่มอายุตอนปลายของวัยเจริญพันธุ์ คือ ๔๐ - ๔๔ และ ๔๕ - ๔๙ ปีมากกว่าสตรีไทยมุสลิม เกือบเท่าตัว คือร้อยละ ๓๑.๕ และ ๑๙.๒ และสตรีในวัย ๒๐ - ๒๔, ๒๕ - ๒๙ ปี ของสตรีไทยพุทธมีเพียงร้อยละ ๓๑.๙ ในขณะที่สตรีไทยมุสลิมมีร้อยละ ๔๔.๗ และในกลุ่มอายุที่น้อยที่สุด คือ ๑๕ - ๑๙ ปี สตรีไทยมุสลิมมีมากกว่าสตรีไทยพุทธเท่าตัว คือร้อยละ ๙.๒ และ ๔.๕

ตารางที่ ๑ อัตราส่วนร้อยละของอายุของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

อายุ	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
๑๕ - ๑๙	๔.๕	๙.๒
๒๐ - ๒๔	๑๓.๘	๒๒.๘
๒๕ - ๒๙	๑๘.๑	๒๑.๙
๓๐ - ๓๔	๑๗.๙	๑๕.๖
๓๕ - ๓๙	๑๔.๒	๑๑.๓
๔๐ - ๔๔	๒๐.๘	๑๑.๓
๔๕ - ๔๙	๑๐.๗	๗.๙
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)
\bar{X}	๓๓.๔	๓๐.๑

อายุแรกสมรส จากตารางที่ ๒ พบว่า สตรีไทยพุทธส่วนใหญ่มีอายุแรกสมรสอยู่ในช่วงอายุ ๑๔ - ๑๙ ปี คือร้อยละ ๕๔.๓ รองลงมาคือช่วงอายุ ๒๐ - ๒๔ ปี มีร้อยละ ๓๒.๓ ในขณะที่สตรีไทยมุสลิมก็มีอายุแรกสมรสส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๑๔ - ๑๙ ปี เช่นเดียวกับสตรีไทยพุทธ แต่อัตราส่วนร้อยละสูงกว่ามากคือร้อยละ ๗๓.๕ รองลงมาคือช่วงอายุที่น้อยกว่า ๑๔ ปี ซึ่งมีถึงร้อยละ ๑๓.๔ ในขณะที่สตรีไทยพุทธมีเพียงร้อยละ ๒.๗ เท่านั้น เมื่อพิจารณาจากค่าของพิสัย (range) พบว่า สตรีไทยพุทธมีอายุแรกสมรสต่ำที่สุด ๑๓ ปี สูงสุด ๓๔ ปี สำหรับสตรีไทยมุสลิมมีผู้สมรสตั้งแต่อายุต่ำสุด ๑๐ ปีและสูงสุด ๓๕ ปี ซึ่งคงเนื่องมาจากประเพณีวัฒนธรรมที่นิยมสมรสตั้งแต่อายุน้อย ๆ อายุแรกสมรสโดยเฉลี่ยของสตรีไทยพุทธจึงสูงกว่าสตรีไทยมุสลิม คือ ๑๙.๐ ปี และ ๑๖.๗ ปี อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของสภาพัฒนาฯ ซึ่งศึกษาสังคมมุสลิมในภาคใต้ พบว่า อายุแรกสมรสของสตรีไทยมุสลิมโดยเฉลี่ย ๑๖.๖ ปี^(๑) และจากการศึกษาริวิจัยของสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ในโครงการวิจัยเรื่องสภาวะการคุมกำเนิดในประเทศไทย พบว่า อายุเมื่อสมรสโดยเฉลี่ยทั้งประเทศ ๒๐.๐ ปี เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคจะเห็นได้ว่า อายุเมื่อสมรสโดยเฉลี่ยของภาคใต้ ๑๙.๓ ปี^(๒) ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบอายุแรกสมของการศึกษาริวิจัยนี้ จะเห็นได้ว่า ทั้งสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม มีอายุแรกสมรสโดยเฉลี่ยใกล้เคียงกับการศึกษาของสภาพัฒนาฯ และสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์

(๑) Population Planning Sector, Population and Manpower Planning Division Economic and Social Development Board "Report on the Survey of Fertility and Behavior....." T. 16, P. 40.

(๒) Titaya Suvanajata and Peerasit Kamnuansilpa, Thailand Contraceptive Prevalence Survey, Research Center National Institute of Development Administration and Family Health Division, Ministry of Public Health, Country report 1979, T. 3.2, P. 18.



ตารางที่ ๒ อัตราส่วนร้อยละของอายุแรกสมรสของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

อายุแรกสมรส	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
< ๑๕	๒.๗	๑๓.๔
๑๕ - ๑๙	๕๙.๓	๗๓.๙
๒๐ - ๒๔	๓๒.๓	๑๑.๑
๒๕ +	๕.๕	๑.๖
ไม่ตอบ	๐.๒	-
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)
\bar{X}	๑๙.๐	๑๖.๗
SD.	๓.๐	๒.๖
range	๑๓ - ๓๔	๑๐ - ๓๕

ระยะเวลาสมรส จากตารางที่ ๓ พบว่า สตรีไทยพุทธที่ตกเป็นตัวอย่างจำนวนมาก มีระยะเวลาสมรสอยู่ในระหว่าง ๑๐ - ๑๔ ปี, ๑๕ - ๑๙ ปี และ ๒๐ - ๒๔ ปี คือร้อยละ ๑๙.๕, ๗๓.๙ และ ๑๙.๓ ตามลำดับ ในขณะที่สตรีไทยมุสลิมมีระยะเวลาสมรสอยู่ในระหว่าง ๑ - ๔ ปี, ๕ - ๙ ปี, ๑๐ - ๑๔ ปี คือ ร้อยละ ๑๙.๐, ๒๓.๐ และ ๒๐.๐ ตามลำดับ ทำให้ระยะเวลาสมรสโดยเฉลี่ยของสตรีไทยพุทธสูงกว่าสตรีไทยมุสลิม คือ ๑๔.๒ ปี และ ๑๖.๗ ปี

ตารางที่ ๓ อัตราส่วนร้อยละของระยะเวลาสมรสของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

ระยะเวลาสมรส	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
< ๑	๑.๖	๑.๓
๑ - ๔	๑๕.๒	๑๘.๐
๕ - ๙	๑๕.๔	๒๓.๐
๑๐ - ๑๔	๑๙.๕	๒๐.๐
๑๕ - ๑๙	๑๗.๙	๑๔.๔
๒๐ - ๒๔	๑๘.๗	๑๐.๖
๒๕ - ๒๙	๘.๙	๘.๑
๓๐ +	๒.๙	๔.๖
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)
\bar{X}	๑๔.๒	๑๒.๘

อายุของสามี

จากตารางที่ ๔ พบว่า อายุของสามีสตรีไทยพุทธ โดยเฉลี่ยสูงกว่าอายุของสามีสตรีไทยมุสลิม คือ ๓๘.๓ ปี และ ๓๕.๙ ปี เพราะสามีของสตรีไทยพุทธ จะมีอายุระหว่าง ๔๐ - ๔๔ ปี และ ๔๕ - ๔๙ ปี ร้อยละ ๑๙.๖ และ ๑๖.๒ ตามลำดับ สำหรับในช่วงอายุ ๓๐ - ๓๔ ปี และ ๓๕ - ๓๙ ปี มีค่าที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ ๑๕.๒ และ ๑๕.๖ ตามลำดับ ในขณะที่สามีของสตรีไทยมุสลิม จะมีอายุอยู่ในช่วง ๒๕ - ๒๙ ปี, ๓๐ - ๓๔ ปี และ ช่วงอายุ ๔๐ - ๔๔ ปี ร้อยละ ๑๙.๔, ๑๘.๔ และ ๑๖.๑ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔ อัตราส่วนร้อยละของอายุสามีของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

อายุ	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
< ๒๐	-	๐.๖
๒๐ - ๒๔	๙.๐	๑๐.๙
๒๕ - ๒๙	๑๓.๘	๑๙.๔
๓๐ - ๓๔	๑๕.๒	๑๘.๕
๓๕ - ๓๙	๑๕.๖	๑๓.๖
๔๐ - ๔๔	๑๙.๒	๑๖.๑
๔๕ - ๔๙	๑๖.๒	๑๐.๘
๕๐ +	๑๑.๗	๑๐.๒
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)
\bar{X}	๓๘.๓	๓๕.๙

จำนวนบุตรที่มีชีวิต

จากตารางที่ ๕ พบว่า สตรีไทยพุทธที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิต ๑ - ๒ คน ซึ่งมีถึงร้อยละ ๓๙.๙ รองลงมาคือมีจำนวนบุตรที่มีชีวิต ๓ - ๔ คน ร้อยละ ๓๔.๖ ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนบุตรที่มีชีวิตของสตรีไทยมุสลิม คือ ร้อยละ ๓๙.๙ มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต ๑ - ๒ คน และร้อยละ ๓๐.๓ มีจำนวนบุตรที่มีชีวิต ๒ - ๓ คน สำหรับสตรีที่ยังไม่มีบุตรที่มีชีวิตอยู่เลยนั้นสตรีไทยมุสลิมมีอัตราส่วนร้อยละสูงกว่าสตรีไทยพุทธคือร้อยละ ๙.๒ และ ๕.๔ และสตรีไทยพุทธมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่โดยเฉลี่ยใกล้เคียงกัน แตกต่างกันเพียงเล็กน้อยกับสตรีไทยมุสลิม คือ ๓.๐ และ ๒.๙ คน แต่จากการศึกษาของสภาพัฒนาฯ พบว่า สตรีไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตโดยเฉลี่ย ๓.๕ คน ถ้าจำแนกตามรายจังหวัดจะมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตโดย

เฉลี่ยดังนี้ จังหวัดสงขลา ๓.๕ คน สตูล ๓.๔ คน ปัตตานี ๓.๔ คน ยะลา ๓.๕ นราธิวาส ๓.๖ คน^(๑) และจากการศึกษาของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง สถานภาพสตรีกับการเจริญพันธุ์ : การศึกษาสตรีในชุมชนภาคใต้แห่งหนึ่ง เพื่อเปรียบเทียบกับ สตรีในกรุงเทพมหานคร เมื่อปี ๒๕๒๒ ที่ตำบลท่าช้าง จ. สงขลา พบว่า สตรีไทยพุทธมีจำนวน บุตรที่มีชีวิตอยู่โดยเฉลี่ยเท่ากับสตรีไทยมุสลิม คือ ๓.๓ คน และเมื่อปรับฐานอายุแล้วสตรีไทย มุสลิมมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่โดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีไทยพุทธเล็กน้อย คือ ๓.๖ คน และ ๓.๓ คน^(๒) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่โดยเฉลี่ยของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม ในการ ศึกษาครั้งนี้มีค่าน้อยกว่าการศึกษารายอื่นที่นำมากล่าวประกอบ อาจจะเนื่องมาจากตัวอย่างที่ใช้ ศึกษาในที่นี้เป็นสตรีที่สมรสและกำลังอยู่กับสามีเท่านั้น

ตารางที่ ๕ อัตราส่วนร้อยละของจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
๐	๕.๕	๕.๒
๑ - ๒	๓๕.๕	๓๕.๕
๓ - ๔	๓๕.๖	๓๐.๓
๕ - ๖	๑๕.๐	๑๕.๕
๗ - ๘	๕.๑	๕.๕
๙ - ๑๐	๑.๐	๑.๐
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)
\bar{X}	๓.๐	๒.๕

(๑) Population Planning Sector, Population and Manpower Planning Division Economic and Social Development Board "Report on the Survey of Fertility and Behavior....." Appendix D.T. 8 P. 8 .

(๒) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, "สถานภาพสตรีกับการเจริญพันธุ์ : การศึกษาสตรีในชุมชนภาคใต้แห่งหนึ่ง เพื่อเปรียบเทียบกับสตรีในกรุงเทพมหานคร", ๒๕๒๒.
หน้า ๓๑ .

ความต้องการบุตรเพิ่ม

จากตารางที่ ๖ พบว่า สตรีไทยพุทธส่วนใหญ่ไม่ต้องการบุตรเพิ่มอีก ซึ่งมีถึงร้อยละ ๕๒.๓ ในขณะที่สตรีไทยมุสลิมไม่ต้องการบุตรเพิ่ม ร้อยละ ๔๔.๕ สำหรับสตรีที่ไม่แน่ใจว่ายังต้องการบุตรเพิ่มอีกหรือไม่ พบว่า ไม่แตกต่างกันระหว่างสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม คือ ร้อยละ ๔.๔ และ ๔.๕ แต่อย่างไรก็ตาม สตรีที่ต้องการบุตรเพิ่มและไม่ต้องการบุตรเพิ่ม ก็มีอัตราส่วนร้อยละที่ไม่แตกต่างกันมากนัก

ตารางที่ ๖ อัตราส่วนร้อยละของความต้องการบุตรเพิ่มของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

ความต้องการบุตรเพิ่ม	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
ต้องการ	๔๓.๓	๕๐.๒
ไม่ต้องการ	๕๒.๓	๔๔.๕
ไม่แน่ใจ	๔.๔	๔.๕
รวม *	๑๐๐ (๔๑๑)	๑๐๐ (๕๑๒)

* ไม่รวมผู้ที่ทำหมันแล้ว

จำนวนบุตรในอุดมคติ

จากตารางที่ ๗ พบว่า สตรีไทยพุทธส่วนใหญ่ต้องการมีจำนวนบุตรในอุดมคติ ๓ คน ซึ่งมีถึงร้อยละ ๕๑.๘ รองลงมาคือ ๒ คน มีร้อยละ ๒๖.๕ ในขณะที่สตรีไทยมุสลิมที่ตกเป็นตัวอย่างส่วนใหญ่ก็ต้องการมีจำนวนบุตรในอุดมคติ ๓ คน เช่นเดียวกันคือร้อยละ ๔๕.๕ แต่สตรีไทยมุสลิมที่ต้องการมีจำนวนบุตรในอุดมคติ ๔ คน มีถึงร้อยละ ๒๓.๒ จะสังเกตได้ว่าจำนวนบุตรในอุดมคติของสตรีไทยมุสลิม เมื่อมากกว่า ๓ คนขึ้นไปจะมีอัตราส่วนร้อยละสูงกว่าสตรีไทยพุทธ จำนวนบุตรในอุดมคติของสตรีไทยมุสลิม โดยเฉลี่ยมากกว่าสตรีไทยพุทธ คือ ๓.๒ คน และ ๒.๕ คน

ตารางที่ ๗ อัตราส่วนร้อยละของจำนวนบุตรในอุดมคติของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

จำนวนบุตรในอุดมคติ	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
๑	๒.๓	๑.๓
๒	๒๖.๕	๒๐.๐
๓	๕๑.๘	๔๕.๕
๔	๑๕.๘	๒๓.๒
๕	๓.๑	๙.๔
ไม่ตอบ	๐.๖	๐.๖
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐.๐ (๕๒๑)
\bar{X}	๒.๙	๓.๒

ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจโครงสร้างของครอบครัว

ในเรื่องของโครงสร้างของครอบครัว พบว่า โครงสร้างของครอบครัวของสตรีไทยพุทธที่ตกเป็นตัวอย่าง ส่วนใหญ่จะเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว คือ ร้อยละ ๖๔.๘ เป็นแบบครอบครัวเดี่ยว และร้อยละ ๓๐.๒ เป็นแบบครอบครัวขยาย ซึ่งโครงสร้างของครอบครัวของสตรีไทยมุสลิมที่ตกเป็นตัวอย่างก็มีลักษณะเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยายเช่นกัน คือร้อยละ ๕๗.๓ และร้อยละ ๔๒.๗ ซึ่งสอดคล้องกัน

การศึกษาสังคมมุสลิมในภาคใต้ของสภาพพัฒนาฯ คือโครงสร้างของครอบครัวเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวร้อยละ ๕๕.๑ แบบครอบครัวขยายร้อยละ ๔๔.๙^(๑) จะเห็นได้ว่าโครงสร้างของครอบครัวของสตรีไทยพุทธมีลักษณะเป็นแบบครอบครัวเดี่ยว มีอัตราส่วนสูงกว่าสตรีไทยมุสลิมมาก (ดูตารางที่ ๔)

ตารางที่ ๔ อัตราส่วนร้อยละของโครงสร้างครอบครัวของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

โครงสร้างของครอบครัว	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
ครอบครัวเดี่ยว	๖๔.๘	๕๗.๓
ครอบครัวขยาย	๓๐.๒	๔๒.๗
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)

(๑) Population Planning Sector, Population and Manpower Planning Division Economic and Social Development Board, "Report on the Survey of Fertility and Behavior....." P. 20 .

การศึกษาของสตรีและสามี

เมื่อพิจารณา เปรียบเทียบการศึกษาของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิมในตารางที่ ๔ พบว่า สตรีไทยพุทธมีการศึกษามากกว่าสตรีไทยมุสลิมทุกระดับการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นระดับ ประถมศึกษา และสูงกว่าประถมศึกษา ซึ่งสตรีทั้งสองกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะจบประถมศึกษา คือร้อยละ ๘๔.๑ และ ๗๔.๖ สำหรับสตรีที่ไม่ได้รับการศึกษาสตรีไทยมุสลิมมีมากกว่าสตรีไทยพุทธถึง เกือบ ๓ เท่า คือร้อยละ ๒๒.๕ และ ๘.๐

สำหรับการศึกษาของสามีสตรีไทยพุทธและสามีสตรีไทยมุสลิมจากรายที่ ๑๐พบว่า ในกลุ่มของผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา สามีสตรีไทยมุสลิมมีอัตราส่วนร้อยละสูงกว่าสามีของสตรีไทยพุทธ มากเกือบ ๔ เท่า คือร้อยละ ๑๖.๗ และ ๔.๕ แต่อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่แล้วสามีของสตรีไทย พุทธและสามีของสตรีไทยมุสลิมมีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คือร้อยละ ๘๖.๘ และร้อยละ ๗๔.๕ ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าสังคมไทยมุสลิม และสังคมไทยพุทธ ชายมีโอกาสในด้านการศึกษา มากกว่าสตรี ซึ่งก็คงจะเป็น เรื่องของวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละสังคม จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า สตรีไทยมุสลิมได้รับการศึกษาแตกต่างจากสามีชัดเจนกว่าสตรีไทยพุทธ ซึ่งเป็นสาเหตุ หนึ่งที่กระทบกระเทือนต่อสถานภาพของสตรีไทยมุสลิม ในการศึกษาสังคมมุสลิมในภาคใต้ของ สภาพัฒนาฯ พบว่า ภรรยาไม่มีการศึกษาร้อยละ ๕๔.๖ ในขณะที่สามีไม่มีการศึกษาร้อยละ ๔๔.๐ เฉพาะชาวมุสลิมในจังหวัดสงขลา ที่อ่านออกเขียนได้ร้อยละ ๗๒.๐ โดยแยกเป็นชาย ร้อยละ ๗๔.๖ และหญิงร้อยละ ๗๐.๘^(๑) จากการศึกษาของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม ที่ตำบลท่าช้าง จ.สงขลา พบว่า สตรีไทยพุทธที่ไม่เคยได้รับการศึกษาและมีร้อยละ ๒๗.๖ ในขณะที่สตรีไทยมุสลิมมีมากถึงร้อยละ ๓๔.๐^(๒)

(๑) Ibid; P. 28.

(๒) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, "สถานภาพสตรีกับการเจริญพันธุ์ : การศึกษา สตรีในชุมชนภาคใต้....." หน้า ๔๔.

ตารางที่ ๘ อัตราส่วนร้อยละของระดับการศึกษาของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

ระดับการศึกษา	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
ไม่มีการศึกษา	๘.๐	๒๒.๕
ประถมศึกษา	๘๘.๑	๗๖.๔
สูงกว่าประถมศึกษา	๒.๙	๑.๒
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)

ตารางที่ ๑๑ อัตราส่วนร้อยละของระดับการศึกษาของสามีสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

ระดับการศึกษา	สามีสตรีไทยพุทธ	สามีสตรีไทยมุสลิม
ไม่มีการศึกษา	๔.๕	๑๖.๗
ประถมศึกษา	๘๖.๘	๗๙.๕
สูงกว่าประถมศึกษา	๘.๓	๓.๑
ไม่ตอบ	๐.๔	๐.๘
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)

อาชีพของสตรีและสามี

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบอาชีพของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม ในตารางที่ ๑๑ พบว่าสตรีไทยพุทธส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน, ทำนา, ทำไร่ คือร้อยละ ๗๖.๖ รองลงมาคือรับจ้างและค้าขาย มีร้อยละ ๕.๑ และ ๕.๖ ในขณะที่สตรีไทยมุสลิมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน, ทำนา, ทำไร่ เช่นเดียวกับสตรีไทยพุทธ คือร้อยละ ๗๒.๕ รองลงมาคืออาชีพสวนเลื้อย ซึ่งมีร้อยละ ๑๒.๕ เป็นที่น่าสังเกตว่าในกลุ่มสตรีไทยพุทธไม่ได้ประกอบอาชีพสวนเลื้อยเลย และอาชีพทำไร่ก็ไม่พบในกลุ่มสตรีไทยมุสลิมเช่นกัน

สำหรับอาชีพของสามีสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิมในตารางที่ ๑๒ พบว่า อาชีพของสามีสตรีไทยพุทธส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน, ทำนา, ทำไร่ คือร้อยละ ๖๕.๖ รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง และรับราชการ คือร้อยละ ๑๗.๑ และ ๖.๔ ในขณะที่สามีสตรีไทยมุสลิมประกอบอาชีพทำสวน, ทำนา, ทำไร่ เป็นส่วนใหญ่เช่นเดียวกับสามีสตรีไทยพุทธ คือร้อยละ ๗๓.๔ รองลงมาคือรับจ้างและประมง ซึ่งมีร้อยละ ๑๒.๕ และ ๕.๖ เป็นที่น่าสังเกตว่าในกลุ่มสามีสตรีไทยพุทธไม่ได้ประกอบอาชีพประมง และอาชีพทำไร่ก็ไม่พบในกลุ่มสามีสตรีไทยมุสลิมเช่นกัน

จะเห็นได้ว่าอาชีพของสตรีและสามีสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน, ทำนา, ทำไร่ และมีความแตกต่างกันในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมทำให้อาชีพแตกต่างกัน

ตารางที่ ๑๑ อัตราส่วนร้อยละของอาชีพหลักของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

อาชีพ	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
ทำไร่	๓.๑	-
รับราชการ	๑.๐	๐.๒
ทำสวน, ทำนา, ทำไร่	๗๖.๖	๗๒.๕
รับจ้าง	๙.๑	๓.๑
ค้าขาย	๕.๖	๖.๕
สานเสื่อ	-	๑๒.๙
เลี้ยงสัตว์	๐.๖	๐.๘
ไม่มีอาชีพ	๓.๙	๔.๐
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)

ตารางที่ ๑๒ อัตราส่วนร้อยละของอาชีพหลักของสามีสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

อาชีพ	สามีสตรีไทยพุทธ	สามีสตรีไทยมุสลิม
ทำไร่	๓.๕	-
รับราชการ	๖.๕	๑.๕
ทำสวน, ทำนา, ทำไร่	๖๙.๖	๗๓.๕
รับจ้าง	๑๗.๑	๑๒.๕
ค้าขาย	๒.๗	๕.๒
ประมง	-	๕.๖
สานเสื่อ	-	๐.๒
เลี้ยงสัตว์	๐.๒	๒.๓
ไม่มีอาชีพ	๐.๕	๐.๒
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)

รายได้ของครอบครัว

จากตารางที่ ๑๓ พบว่า สตรีไทยพุทธเป็นจำนวนมากมีรายได้ของครอบครัวอยู่ในระหว่าง ๑๐,๐๐๐ - ๑๙,๙๙๙ บาท คือร้อยละ ๓๗.๕ รองลงมาคือ ๒๐,๐๐๐ - ๒๙,๙๙๙ บาท ซึ่งมีร้อยละ ๒๗.๒ ในขณะที่รายได้ของครอบครัวสตรีไทยมุสลิมอยู่ในช่วง ๑๐,๐๐๐ - ๑๙,๙๙๙ บาท มากถึงร้อยละ ๓๙.๙ รองลงมาคือช่วงรายได้ ๕,๐๐๐ - ๙,๙๙๙ บาท ซึ่งมีร้อยละ ๑๖.๕ และในช่วงระหว่าง ๒๐,๐๐๐ - ๒๙,๙๙๙ บาทมีเพียงร้อยละ ๑๕.๙ นอกจากนั้นรายได้ของครอบครัวสตรีไทยมุสลิมมีอัตราส่วนร้อยละสูงกว่ารายได้ของสตรีไทยพุทธเล็กน้อย ทำให้ค่าเฉลี่ยมาตรฐานของรายได้ของสตรีไทยพุทธไม่แตกต่างกันมาก คือ สตรีไทยพุทธ ๑๘,๙๕๗ บาท และสตรีไทยมุสลิม ๑๗,๗๘๘ บาท

ตารางที่ ๑๓ อัตราส่วนร้อยละของรายได้ครอบครัวของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

รายได้ครอบครัว (ต่อปี)	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
๕๐๐ - ๔๙๙๙	-	๐.๒
๑,๐๐๐ - ๔,๙๙๙	๓.๑	๒.๑
๕,๐๐๐ - ๙,๙๙๙	๑๓.๔	๑๖.๕
๑๐,๐๐๐ - ๑๙,๙๙๙	๓๗.๔	๓๙.๙
๒๐,๐๐๐ - ๒๙,๙๙๙	๒๗.๒	๑๕.๙
๓๐,๐๐๐ - ๓๙,๙๙๙	๑๑.๙	๑๓.๐
๔๐,๐๐๐ - ๔๙,๙๙๙	๓.๗	๕.๒
๕๐,๐๐๐ - ๙๙,๙๙๙	๓.๑	๖.๗
๑๐๐,๐๐๐ +	๐.๒	-
ไม่ตอบ	-	๐.๒
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)
มีพื้นฐาน	๑๘,๙๕๗	๑๗,๗๘๘

ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ ๑๔ จะเห็นว่าสตรีไทยพุทธมีความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวคือทราบว่ามีวิธีที่ป้องกันการตั้งครรภ์เพื่อเว้นระยะการมีบุตรคนถัดไป หรือทราบวิธีการคุมกำเนิดสูงกว่าสตรีไทยมุสลิม คือร้อยละ ๙๕.๑ และ ๘๖.๖ ซึ่งทั้งสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิมมีความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวเพิ่มขึ้นจากเมื่อปี ๒๕๒๐ ซึ่งโดยการศึกษาของ จารูวรรณ เหมะธร ที่ อ.จะนะนี้ พบว่า สตรีไทยมุสลิมทราบเพียงร้อยละ ๕๓.๐ ในขณะที่สตรีไทยพุทธ ๘๑.๑^(๑) จะเห็นได้ว่าอัตราส่วนร้อยละของความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งคงเนื่องมาจากโครงการวางแผนครอบครัวของกระทรวงสาธารณสุข ได้เผยแพร่ความรู้ด้านการวางแผน -

(๑) จารูวรรณ เหมะธร, "การศึกษาเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์....." หน้า ๘๐.

ครอบครัวยุคใหม่กับประชาชนในอำเภอจะนะ และระเบียบวิธีวิจัยในการสำรวจแตกต่างกัน คือในการศึกษาครั้งนี้การทราบเรื่องการวางแผนครอบครัวได้มีการถามซ้ำโดยอ่านวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการวางแผนครอบครัวให้ฟังในกรณีที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบว่าไม่ทราบ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ถ้ารู้จักวิธีที่อ่านให้ฟังอย่างน้อย ๑ วิธี ถือว่าสตรีผู้นั้นมีความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาในปี ๒๕๒๐ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิมมีอัตราส่วนร้อยละเพิ่มขึ้นมาก

สำหรับความรู้เกี่ยวกับวิธีต่าง ๆ ที่จะใช้ป้องกันการปฏิสนธิ ในตารางที่ ๑๔ พบว่าวิธีที่รู้จักกันมากที่สุด โดยไม่ต้องอ่านให้ฟัง คือ ยาเม็ดคุมกำเนิด ทั้งสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม รู้จักวิธีนี้ถึงร้อยละ ๙๐.๑ และร้อยละ ๘๐.๖ ตามลำดับ ซึ่งคงเนื่องมาจากโครงการเผยแพร่แจกยาเม็ดคุมกำเนิดฟรีของกระทรวงสาธารณสุข จึงทำให้เป็นที่รู้จักของประชาชน วิธีที่รู้จักรองลงมาคือหมั้นหญิง ยาฉีดคุมกำเนิด และถุงยางอนามัย สตรีไทยพุทธรู้จักวิธีทำหมั้นหญิงและถุงยางอนามัยใกล้เคียงกันมากที่สุดคือร้อยละ ๗๔.๕ และ ๗๔.๕ สำหรับเรื่องยาฉีดรู้จักร้อยละ ๗๖.๔ ในขณะที่สตรีไทยมุสลิมรู้จักวิธีทำหมั้นหญิงร้อยละ ๔๘.๔ ถุงยางอนามัยร้อยละ ๔๗.๖ ยาฉีดคุมกำเนิดร้อยละ ๔๖.๔

ส่วนวิธีที่รู้จักโดยการอ่านให้ฟัง คือ กรณีที่ถามนำถึงวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการวางแผนครอบครัว นอกเหนือจากที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบด้วยตนเอง พบว่า สตรีไทยพุทธรู้จักวิธีที่หลังนอกช่องคลอดมากที่สุด คือร้อยละ ๓๐.๔ สำหรับสตรีไทยมุสลิมเมื่ออ่านให้ฟังวิธีที่รู้จักมากที่สุดคือ ห่วงอนามัยร้อยละ ๓๔.๘ รองลงมาคือ การหลังนอกช่องคลอดร้อยละ ๓๗.๐, ยาฉีดคุมกำเนิดร้อยละ ๓๖.๓ และการทำหมั้นชายร้อยละ ๓๕.๑

เมื่อพิจารณาถึงวิธีต่าง ๆ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวแบบประสิทธิภาพต่ำวิธีที่รู้จักกันแพร่หลายมากที่สุด คือการหลังนอกช่องคลอด และวิธีที่รู้จักน้อยที่สุดแม้ว่าจะอ่านให้ฟังแล้วก็ตาม คือวิธีที่ใช้ครีม, เยลลี่, โฟม, ยาเหน็บช่องคลอด และหมวกครอบปากมดลูก ซึ่งเป็นวิธีที่เหมือนกันทั้งสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม สำหรับแบบประสิทธิภาพสูง พบว่า วิธีที่อ่านให้ฟังแล้วสตรีไทยพุทธไม่รู้จักมากที่สุดคือยาฉีดคุมกำเนิด ส่วนสตรีไทยมุสลิม คือห่วงอนามัย

ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า สตรีไทยมุสลิมรู้จักวิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในการวางแผนครอบครัวโดยการอ่านให้ฟังมีอัตราส่วนร้อยละมากกว่าสตรีไทยเกือบทุกวิธี จึงทำให้อัตราส่วนร้อยละของความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัวของสตรีไทยมุสลิมสูงกว่าการวิจัยในสังคมมุสลิมอื่น ๆ ซึ่งไม่ได้อ่านให้ฟังและไม่ได้เน้นวิธีประสิทธิภาพต่ำ ส่วนใหญ่จะเน้นวิธีประสิทธิภาพสูง ซึ่งเป็นวิธีอยู่ในโครงการวางแผนครอบครัวของกระทรวงสาธารณสุข

ตารางที่ ๑๔ อัตราส่วนร้อยละของความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
ทราบ	๔๕.๑	๘๖.๖
ไม่ทราบ	๕.๔	๑๓.๒
ไม่ตอบ	-	๐.๒
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)

ความรู้เกี่ยวกับวิธีต่าง ๆ	สตรีไทยพุทธ				สตรีไทยมุสลิม			
	ทราบโดย ตนเอง	ทราบโดยต้อง อ่านให้ฟัง	ไม่ทราบ	รวม	ทราบโดย ตนเอง	ทราบโดยต้อง อ่านให้ฟัง	ไม่ทราบ	รวม
- ห่วงอนามัย	๗๑.๔	๒๓.๗	๔.๙	(๑๐๐) ๕๑๔	๓๔.๒	๓๘.๘	๒๗.๐	(๑๐๐) ๕๒๑
- ยาเม็ดคุมกำเนิด	๙๐.๑	๗.๒	๒.๗	(๑๐๐) ๕๑๔	๘๐.๖	๑๑.๕	๗.๙	(๑๐๐) ๕๒๑
- ยาฉีดคุมกำเนิด	๗๒.๔	๑๙.๕	๘.๒	(๑๐๐) ๕๑๔	๔๖.๔	๓๖.๓	๑๗.๓	(๑๐๐) ๕๒๑
- หมันหญิง	๗๔.๔	๒๑.๔	๔.๑	(๑๐๐) ๕๑๔	๔๘.๘	๓๓.๘	๑๗.๕	(๑๐๐) ๕๒๑
- หมันชาย	๗๐.๘	๒๔.๕	๔.๗	(๑๐๐) ๕๑๔	๔๔.๙	๓๕.๑	๒๐.๐	(๑๐๐) ๕๒๑
- ถุงยางอนามัย	๗๔.๙	๑๘.๓	๖.๘	(๑๐๐) ๕๑๔	๔๗.๖	๓๑.๕	๒๐.๙	(๑๐๐) ๕๒๑
- หมวกครอบปากมดลูก	๔.๑	๙.๕	๘๖.๔	(๑๐๐) ๕๑๔	๐.๖	๔.๔	๙๕.๐	(๑๐๐) ๕๒๑
- ครีม, เยลลี่, โฟม	๑.๙	๔.๓	๙๓.๘	(๑๐๐) ๕๑๔	๐.๘	๒.๙	๙๖.๔	(๑๐๐) ๕๒๑
- นีบระยะปลอดภัย	๖.๐	๑๔.๔	๗๙.๖	(๑๐๐) ๕๑๔	๑.๙	๒๐.๐	๗๘.๑	(๑๐๐) ๕๒๑
- หิ้งนอกช่องคลอด	๑๗.๕	๓๐.๔	๕๒.๑	(๑๐๐) ๕๑๔	๑๘.๔	๓๗.๐	๔๘.๕	(๑๐๐) ๕๒๑
- สวนล้างช่องคลอด	๒.๕	๑๐.๕	๘๗.๐	(๑๐๐) ๕๑๔	๑.๕	๑๑.๔	๘๘.๑	(๑๐๐) ๕๒๑
- ยาเหน็บช่องคลอด	๑.๘	๖.๘	๙๑.๔	(๑๐๐) ๕๑๔	๐.๖	๓.๕	๙๖.๐	(๑๐๐) ๕๒๑



การใช้การวางแผนครอบครัว

จากตารางที่ ๑๖ พบว่า สตรีไทยพุทธที่ตกเป็นตัวอย่างกำลังใช้วิธีการวางแผนครอบครัวร้อยละ ๔๖.๗ ในขณะที่สตรีไทยมุสลิมกำลังใช้เพียงร้อยละ ๒๓.๐ เท่านั้น ซึ่งเป็นอัตราส่วนร้อยละที่น้อยกว่าสตรีไทยพุทธถึงหนึ่งเท่าตัว อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ จารูวรรณ เหมะธร ที่ อ. จะนะ ปี ๒๕๒๐ พบว่า สตรีไทยพุทธใช้วิธีการวางแผนครอบครัวมากกว่าสตรีไทยมุสลิมคือร้อยละ ๒๖.๕ และร้อยละ ๗.๒^(๑) จะเห็นได้ว่าอัตราส่วนร้อยละของการใช้การวางแผนครอบครัวของสตรีไทยเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว จากร้อยละ ๒๖.๕ เป็นร้อยละ ๔๖.๗ และสตรีไทยมุสลิมเพิ่มขึ้น ๓ เท่าตัวจากร้อยละ ๗.๒ เป็นร้อยละ ๒๓.๐ น่าจะเป็นสาเหตุมาจากการได้รับความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวจากโครงการวางแผนครอบครัวมากขึ้น และวิธีที่ใช้ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้รวมวิธีต่าง ๆ ของการใช้การวางแผนครอบครัวแบบประสิทธิภาพต่ำ โดยเฉพาะวิธีการหลั่งนอกช่องคลอดไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งต่างจากการศึกษาเมื่อปี ๒๕๒๐

เมื่อพิจารณาถึงวิธีที่สตรีที่กำลังใช้การวางแผนครอบครัวนิยมใช้กัน จากตารางที่ ๑๗ จะเห็นว่า สตรีไทยพุทธนิยมใช้วิธีหลั่งนอกช่องคลอดมากที่สุด ซึ่งมีถึงร้อยละ ๑๔.๐ รองลงมาได้แก่การทำหมันหญิง และหมันชาย คือ ร้อยละ ๑๐.๕ และ ๘.๕ ตามลำดับ สำหรับวิธียาเม็ดคุมกำเนิด ซึ่งเป็นวิธีที่รู้จักมากที่สุดกับมีเพียงร้อยละ ๕.๒ สำหรับสตรีไทยมุสลิมพบว่าวิธีที่นิยมมากที่สุดก็คือการหลั่งนอกช่องคลอด ซึ่งใกล้เคียงกับสตรีไทยพุทธคือร้อยละ ๑๔.๐ รองลงมาคือวิธียาเม็ดคุมกำเนิด คือร้อยละ ๕.๒ จะเห็นได้ว่าการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้อัตราการใช้วิธีหลั่งนอกช่องคลอดสูงกว่าการวิจัยใน อ. จะนะ ปี ๒๕๒๐ มาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากว่าวิธีนี้เป็นวิธีที่รู้จักและใช้กันมานานแล้วทั้งในหมู่คนไทยและคนไทยมุสลิมในภาคใต้ แต่การศึกษาค้นคว้าครั้งแรกไม่ได้เน้นวิธีที่มีประสิทธิภาพต่ำ ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้านี้เมื่อผู้วิจัยให้ความสนใจในวิธีที่นอกเหนือจากวิธีที่มีประสิทธิภาพสูง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแตกต่างกันทั้งในด้านการถามและผู้สัมภาษณ์ ซึ่งผู้สัมภาษณ์คือเจ้าหน้าที่อนามัย, ผดุงครรภ์ จึงมีผลทำให้ผู้สัมภาษณ์ตอบเกี่ยวกับการใช้วิธีนี้มากขึ้น

(๑) เรื่องเดียวกัน ; หน้า ๘๔.

จากการศึกษาของ Titaya Suvanajata และ Peerasit Kamnuansilpa ในโครงการสำรวจสถานะคุมกำเนิดของประเทศไทย ปี ๒๕๒๒ พบว่า ในภาคใต้วิธีการป้องกันการปฏิสนธิที่ใช้กันมากที่สุด คือ วิธีการหลั่งนอกช่องคลอด คือร้อยละ ๘.๑^(๑) ซึ่งมีอัตราส่วนร้อยละน้อยกว่าการศึกษาครั้งนี้

สำหรับการใช้ห่วงอนามัยไม่พบเลยในสตรีไทยมุสลิม เช่นเดียวกับการศึกษาสตรีไทยมุสลิมในตำบลท่าช้าง จังหวัดสงขลา^(๒) ซึ่งเป็นวิธีที่สตรีไทยมุสลิมรู้จักน้อยที่สุดในบรรดาวิธีที่มีประสิทธิภาพสูง สำหรับสตรีไทยพุทธการใช้ห่วงอนามัยก็มีผู้ใช้เพียงร้อยละ ๑.๒ เท่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการบริการยังไม่แพร่หลาย หรือการใส่ห่วงจุ่มเป็นต้องตรวจช่องคลอด ซึ่งการตรวจในลักษณะนี้ในหมู่คนไทยไม่ยอมให้ตรวจจึงเป็นวิธีที่ไม่ค่อยนิยม^(๓) และอาจจะเกิดปัญหาแทรกซ้อนต่าง ๆ ที่เกิดจากการใส่ห่วงอนามัยก็เป็นได้

ในการที่สตรีไทยพุทธนิยมทำหมันหญิงและหมันชายอาจจะเนื่องมาจากสตรีไทยพุทธที่ตกเป็นตัวอย่าง เป็นผู้ที่มีอายุโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีไทยมุสลิมจึงเป็นผลทำให้ความต้องการบุตรเพิ่มมีน้อย เพราะมีจำนวนบุตรตามต้องการหรือมากกว่าที่ต้องการแล้ว จึงใช้วิธีการทำหมันซึ่งเป็นการป้องกันแบบถาวรไม่ต้องเป็นภาระอีกต่อไป อย่างไรก็ตามการทำหมันจะตกเป็นหน้าที่ของภรรยามากกว่าสามี

(๑) Titaya Suvanajata and Peerasit Kamnuansilpa, "Thailand Contraceptive" T. 5.8, P. 40.

(๒) สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, "สถานภาพสตรีกับการภาวะเจริญพันธุ์....." หน้า ๓๖ ตารางที่ ๖ .

(๓) สันตติ เสริมศรี และเจมส์ เอ็น ไรลีย์, "พฤติกรรมในการใช้บริการทางการแพทย์ - สาธารณสุข และการคุมกำเนิดของคนไทย" สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๑๗, หน้า ๗๔.

ตารางที่ ๑๖ อัตราส่วนร้อยละของการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัวของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

การปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัวในปัจจุบัน	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม
ใช้	๔๖.๗	๒๓.๐
ไม่ใช้	๕๓.๓	๗๗.๐
รวม	๑๐๐ (๕๑๔)	๑๐๐ (๕๒๑)

ตารางที่ ๑๗ อัตราส่วนร้อยละของวิธีที่กำลังใช้การวางแผนครอบครัวอยู่ในปัจจุบันของสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิม

วิธีที่กำลังใช้ในปัจจุบัน	สตรีไทยพุทธ	สตรีไทยมุสลิม	รวม	ภาคใต้ * (C.P.S.)
ยาเม็ดคุมกำเนิด	๔.๒	๔.๒	๔.๗	๗.๔
ห่วงอนามัย	๑.๕	-	๐.๖	๒.๔
ยาฉีดคุมกำเนิด	๒.๕	๑.๒	๑.๘	๒.๖
หมั้นหญิง	๑๐.๔	๑.๒	๖.๐	๗.๒
หมั้นชาย	๘.๔	๐.๖	๔.๗	๒.๑
ถุงยางอนามัย	๐.๔	๑.๒	๐.๘	๑.๐
หลั่งนอกช่องคลอด	๑๕.๐	๑๔.๐	๑๕.๐	๙.๑
น้ำประยะปลอดภัย	๒.๑	๐.๖	๑.๑	๓.๑
สวนล้างช่องคลอด	๐.๔	๐.๒	๐.๓	-
อื่น ๆ	-	-	-	๑.๐
รวม	๔๖.๗	๒๓.๐	๓๔.๘	๓๖.๘

* C.P.S. = Cartraceptive Prevalence Survey, 1979.